Міністерство освіти та науки України Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Педагогічний факультет

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня «бакалавр»

З теми: «**РОЗВИТОК ХУДОЖНЬОГО СПРИЙНЯТТЯ УЧНІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗІВ**»

Виконав здобувач вищої освіти освітньої програми: середня освіта(образотворче мистецтво)

Спеціальності: 014(середня освіта)

Денної форми здобуття вищої освіти

Яворський Анатолій Ярославович

Керівник: Підгурний Іван Станіславович,

доцент, кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри

Рецензент: Кліщ Оксана Андріївна

Старший викладач, кандидат архітектури

Кам’янець-Подільський, 2026

Зміст

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи художнього сприйняття 6
1.1Сутність поняття художнього сприйняття..... 6
1.2Психолого-педагогічні особливості розвитку художнього сприйняття учнів..... 8
1.3Роль візуалізації у розвитку художнього сприйняття учнів 10
РОЗДІЛ 2 Візуалізація як засіб розвитку художнього сприйняття..... 14
2.1 Сутність та види візуалізації образів у навчальному процесі..... 14
2.2 Анімація як засіб формування художнього сприйняття учнів 16
2.3 Використання анімації у розвитку творчого мислення учнів..... 18
РОЗДІЛ 3 Практична частина 21
3.1 Організація та методика створення анімаційного проєкту..... 21
3.2 Розробка та характеристика анімаційного проєкту «анімація як інструмент»..... 23
3.3 Аналіз результатів створення анімаційного проєкту 25
ВИСНОВКИ..... 29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 31

ВСТУП

Сучасний освітній простір характеризується активним впровадженням цифрових технологій та візуальних засобів подання інформації. У зв’язку з цим особливого значення набуває проблема розвитку художнього сприйняття учнів, адже саме здатність до осмислення, аналізу та інтерпретації візуальних образів є важливою складовою формування творчої, естетично розвиненої особистості. У сучасних умовах візуальна культура стає невід’ємною частиною життя людини, а тому використання засобів візуалізації у навчальному процесі є необхідною умовою ефективної організації освітньої діяльності.

Художнє сприйняття є складним психолого-педагогічним процесом, що поєднує емоційні, інтелектуальні та творчі аспекти діяльності особистості. Воно забезпечує формування естетичних цінностей, розвиток образного мислення, уяви та здатності до творчого самовираження. У процесі навчання важливу роль відіграє використання сучасних візуальних засобів, які сприяють кращому засвоєнню інформації та активізують пізнавальну діяльність учнів.

Одним із найбільш ефективних засобів візуалізації є анімація, яка поєднує зображення, рух, звук та сюжет. На відміну від статичних форм подання інформації, анімація дозволяє демонструвати процеси та явища у динаміці, що значно підвищує рівень зацікавленості учнів та ефективність сприйняття навчального матеріалу. Крім того, створення анімаційних проєктів сприяє розвитку творчого мислення, креативності, візуальної грамотності та навичок роботи із сучасними цифровими технологіями.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних методів розвитку художнього сприйняття учнів засобами візуалізації, а також недостатньою розробленістю практичних аспектів використання анімації у навчальному процесі. Саме тому дослідження можливостей анімації як засобу розвитку художнього сприйняття є важливим і перспективним напрямом сучасної педагогічної практики.

Мета дослідження — теоретично обґрунтувати та практично дослідити можливості використання анімації як засобу розвитку художнього сприйняття учнів.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність поняття художнього сприйняття у психолого-педагогічній літературі.

Визначити психолого-педагогічні особливості розвитку художнього сприйняття учнів.

2. Дослідити роль візуалізації у процесі розвитку художнього сприйняття.
3. Охарактеризувати анімацію як засіб формування художнього сприйняття та розвитку творчого мислення учнів.
4. Розробити авторський анімаційний проєкт та проаналізувати результати його створення.

Об’єкт дослідження — процес розвитку художнього сприйняття учнів.

Предмет дослідження — використання анімації як засобу розвитку художнього сприйняття учнів.

Методи дослідження:
– аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури;
– узагальнення та систематизація теоретичних матеріалів;
– методи спостереження та порівняння;
– практичне моделювання та створення анімаційного проєкту;
– аналіз результатів творчої діяльності.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів роботи в освітньому процесі під час викладання дисциплін художньо-естетичного спрямування, а також у процесі створення навчальних анімаційних матеріалів. Розроблений анімаційний проєкт може бути використаний як приклад застосування сучасних цифрових технологій для розвитку художнього сприйняття та творчого мислення учнів.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглянуто теоретичні основи художнього сприйняття, у другому — візуалізацію та анімацію як засоби розвитку художнього сприйняття, у третьому — представлено практичну частину дослідження, що включає створення та аналіз авторського анімаційного проєкту.

РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи художнього сприйняття

1.1Сутність поняття художнього сприйняття

Художнє сприйняття є складним психолого-педагогічним феноменом, який займає важливе місце у системі естетичного виховання особистості. Воно розглядається як процес цілісного відображення та осмислення художніх образів, що реалізується через взаємодію емоційної, чуттєвої та інтелектуальної сфер людини [18, с. 45].

У сучасній педагогічній та психологічній літературі художнє сприйняття трактується не лише як процес споглядання мистецького твору, а як активна форма пізнання, під час якої людина інтерпретує побачене, співвідносить його з власним досвідом, знаннями та емоціями [2, с. 18]. Таким чином, художнє сприйняття має індивідуальний характер і залежить від рівня розвитку особистості, її культурного досвіду та естетичних уявлень.

Однією з основних характеристик художнього сприйняття є його образність. На відміну від логічного мислення, що оперує поняттями та судженнями, художнє мислення ґрунтується на образах, які виступають носіями емоційної та смислової інформації [14, с. 72]. Саме художній образ є основною формою відображення дійсності у мистецтві та важливим засобом емоційного впливу на особистість.

Структура художнього сприйняття включає кілька взаємопов’язаних компонентів:

– сенсорний, що забезпечує первинне сприйняття форми, кольору та простору;

– емоційний, який визначає характер переживань і емоційного реагування;

– інтелектуальний, пов’язаний з аналізом та осмисленням змісту;

– асоціативний, що забезпечує зв’язок художнього образу з попереднім досвідом;

– ціннісний, який формує особистісне ставлення до мистецького твору.

Взаємодія зазначених компонентів забезпечує цілісність художнього сприйняття та його глибину.

З психолого-педагогічної точки зору художнє сприйняття формується у процесі навчання, виховання та творчої діяльності. Його розвиток відбувається поступово — від емоційного реагування на візуальні образи до усвідомленого аналізу художнього змісту [10, с. 103].

Важливу роль у розвитку художнього сприйняття відіграє активна діяльність учнів. Участь у створенні власних художніх образів сприяє кращому розумінню мистецьких явищ, розвитку уяви, образного мислення та творчих здібностей.

Крім того, художнє сприйняття виконує низку важливих функцій:

– пізнавальну;

– емоційно-розвивальну;

– естетичну;

– комунікативну;

– творчу.

У сучасних умовах особливого значення набуває використання засобів візуалізації, які підвищують ефективність сприйняття навчального матеріалу. Візуальні образи роблять інформацію більш доступною, полегшують її розуміння та сприяють кращому запам’ятовуванню.

Отже, художнє сприйняття є складним багаторівневим процесом, який поєднує емоційні, когнітивні та творчі аспекти діяльності особистості. Його розвиток є важливою умовою формування естетично розвиненої особистості та одним із важливих завдань сучасної мистецької освіти.

1.2 Психолого-педагогічні особливості розвитку художнього сприйняття учнів

Розвиток художнього сприйняття учнів є складним і багатофакторним процесом, що зумовлюється як віковими особливостями особистості, так і впливом освітнього середовища. У психолого-педагогічному аспекті художнє сприйняття розглядається як динамічне утворення, що формується у процесі навчання, виховання та активної творчої діяльності [7, с. 56].

Однією з ключових умов розвитку художнього сприйняття є врахування вікових особливостей учнів. У різні періоди розвитку дитини змінюються механізми сприйняття, рівень абстрактного мислення, емоційна чутливість та здатність до аналізу художніх образів.

У молодшому шкільному віці художнє сприйняття має переважно емоційний характер. Учні активно реагують на яскраві візуальні стимули, такі як колір, форма, рух. Для них характерна безпосередність сприйняття, відсутність глибокого аналізу та орієнтація на зовнішні ознаки образу [11, с. 74]. У цей період важливо використовувати наочні засоби навчання, зокрема ілюстрації, мультимедійні матеріали та анімацію.

У середньому шкільному віці відбувається поступовий перехід від емоційного до більш усвідомленого сприйняття. Учні починають звертати увагу на композицію, взаємозв’язки між елементами зображення, символічний зміст образів. У цей період формується здатність до аналізу та інтерпретації художніх творів [6, с. 112].

Старший шкільний вік характеризується розвитком абстрактного мислення та здатності до глибокого осмислення художнього змісту. Учні можуть аналізувати стилі, художні напрями, авторську позицію, а також здійснювати критичну оцінку мистецьких творів [10, с. 158].

Важливим аспектом розвитку художнього сприйняття є взаємозв’язок емоційної та інтелектуальної сфер. Емоції виступають первинною реакцією на художній образ, тоді як інтелектуальна діяльність забезпечує його осмислення.

Гармонійне поєднання цих складових сприяє глибшому розумінню мистецтва та формуванню естетичних цінностей.

Значну роль у розвитку художнього сприйняття відіграє уява. Вона дозволяє учням доповнювати побачене, створювати нові образи та інтерпретувати художній зміст. Розвинена уява є основою творчого мислення та важливою умовою ефективного сприйняття мистецтва [2, с. 39].

Психологічні дослідження доводять, що художнє сприйняття тісно пов’язане з розвитком асоціативного мислення. Учні встановлюють зв’язки між новими образами та власним досвідом, що сприяє глибшому засвоєнню інформації. Саме тому використання знайомих та близьких за змістом образів підвищує ефективність навчального процесу.

У педагогічному аспекті важливим є створення умов для активного сприйняття мистецтва. Це передбачає використання різноманітних методів і форм навчання, зокрема:

аналіз художніх творів;
– обговорення та дискусії;
– творчі завдання;
– проєктну діяльність;
– використання візуальних та мультимедійних засобів.

Застосування інтерактивних методів навчання сприяє залученню учнів до активної діяльності, що значно підвищує рівень їхнього художнього сприйняття [9, с. 87].

Особливе місце у розвитку художнього сприйняття займає діяльнісний підхід. Він передбачає, що учні не лише сприймають готові образи, але й беруть участь у їх створенні. Така діяльність сприяє глибшому розумінню художніх явищ та формує практичні навички роботи з візуальними образами.

У цьому контексті важливим є використання сучасних технологій, зокрема цифрових інструментів та анімації. Вони дозволяють зробити навчальний процес більш наочним, динамічним та цікавим для учнів. Анімація, як форма

візуалізації, поєднує в собі рух, образ та емоцію, що значно підсилює вплив на сприйняття.

Крім того, використання цифрових технологій сприяє розвитку нових компетентностей, зокрема:

– візуальної грамотності;

– креативності;

– навичок роботи з інформацією;

– здатності до самовираження.

Не менш важливим фактором є індивідуальний підхід до учнів. Рівень художнього сприйняття може суттєво відрізнятися залежно від інтересів, здібностей та досвіду дитини. Тому педагог повинен враховувати ці особливості та створювати умови для розвитку кожного учня.

Варто також зазначити, що ефективність розвитку художнього сприйняття залежить від систематичності та послідовності навчального процесу. Важливо забезпечити поступове ускладнення завдань, що сприятиме розвитку аналітичного мислення та здатності до інтерпретації.

Таким чином, психолого-педагогічні особливості розвитку художнього сприйняття учнів визначаються комплексом факторів, серед яких важливе місце займають вікові характеристики, рівень розвитку мислення, емоційна сфера, уява та організація навчального процесу. Ефективне поєднання цих складових забезпечує формування здатності до глибокого та усвідомленого сприйняття художніх образів.

1.3Роль візуалізації у розвитку художнього сприйняття учнів

У сучасних умовах розвитку освіти особливого значення набуває використання візуалізації як ефективного засобу навчання. Візуалізація забезпечує подання інформації у наочній формі, що значно полегшує її сприйняття, осмислення та запам’ятовування. У контексті художньої освіти вона

виступає важливим інструментом формування художнього сприйняття учнів [15, с. 64].

Візуалізація як педагогічне явище передбачає перетворення абстрактної інформації у конкретні образи, що сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів. Вона дозволяє поєднати логічне та образне мислення, забезпечуючи цілісне сприйняття навчального матеріалу.

Особливого значення візуалізація набуває у процесі формування художнього мислення, яке базується на здатності до створення, аналізу та інтерпретації образів. Використання візуальних засобів сприяє розвитку таких якостей, як:

– уява;
– асоціативне мислення;
– емоційна чутливість;
– креативність.

Завдяки візуалізації навчальний матеріал стає більш доступним для учнів, оскільки інформація подається у формі, що відповідає особливостям людського сприйняття. Дослідження свідчать, що значна частина інформації засвоюється саме через зоровий канал, що підвищує ефективність навчання [15, с. 89].

У педагогічній практиці використовуються різні види візуалізації, серед яких можна виділити:

– ілюстративну (малюнки, картини, фотографії);
– графічну (схеми, діаграми, композиційні побудови);
– мультимедійну (відео, презентації);
– цифрову (3D-моделі, інтерактивні елементи);
– анімаційну (рухомі зображення).

Кожен із зазначених видів має свої особливості та педагогічні можливості, однак найбільш ефективним у контексті розвитку художнього сприйняття є поєднання кількох форм візуалізації.

Важливою характеристикою візуалізації є її здатність впливати на емоційну сферу учнів. Візуальні образи викликають емоційний відгук, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та формуванню стійкого інтересу до навчання. Емоційне залучення, у свою чергу, є важливим фактором розвитку художнього сприйняття.

З педагогічної точки зору візуалізація виконує такі функції:

– **інформаційну** (передача навчального матеріалу);
– **мотиваційну** (підвищення інтересу до навчання);
– **розвивальну** (формування мислення та уяви);
– **комунікативну** (передача змісту через образи);
– **інтеграційну** (поєднання різних видів діяльності).

Особливого значення візуалізація набуває у контексті використання сучасних цифрових технологій. Вони дозволяють створювати інтерактивні, динамічні та емоційно насичені образи, що значно підвищують ефективність навчального процесу.

Одним із найбільш перспективних засобів візуалізації є анімація. На відміну від статичних зображень, анімація дозволяє передавати рух, зміну станів та розвиток подій у часі. Це робить її особливо ефективною для пояснення складних процесів та явищ.

Анімація поєднує в собі такі елементи, як:

– зображення;
– рух;
– звук;
– сюжет.

Завдяки цьому вона забезпечує комплексний вплив на сприйняття учнів, залучаючи одночасно кілька каналів сприйняття інформації.

У навчальному процесі анімація може виконувати різні функції:

– пояснення навчального матеріалу;
– візуалізація абстрактних понять;

– демонстрація процесів і явищ;

– створення навчальних ситуацій;

– розвиток творчих здібностей учнів.

Особливо важливим є те, що анімація може використовуватися не лише як засіб подання інформації, а й як інструмент творчої діяльності учнів. Створення власних анімацій сприяє розвитку художнього мислення, уяви та навичок самовираження.

У цьому контексті анімація виступає як ефективний засіб розвитку художнього сприйняття, оскільки дозволяє учням не лише спостерігати, але й активно взаємодіяти з візуальними образами.

Таким чином, візуалізація є важливим педагогічним інструментом, що забезпечує ефективне засвоєння навчального матеріалу та розвиток художнього сприйняття учнів. Використання сучасних форм візуалізації, зокрема анімації, відкриває нові можливості для організації навчального процесу та формування творчої особистості.

РОЗДІЛ 2 Візуалізація як засіб розвитку художнього сприйняття

2.1 Сутність та види візуалізації образів у навчальному процесі

Візуалізація образів у сучасному освітньому процесі є одним із провідних засобів підвищення ефективності навчання та розвитку пізнавальної діяльності учнів. У психолого-педагогічному аспекті вона розглядається як процес представлення інформації у наочній формі, що забезпечує її краще сприйняття, осмислення та запам’ятовування [15, с. 102].

Актуальність використання візуалізації зумовлена особливостями сучасного інформаційного середовища, в якому домінує візуальний контент. Учні значно швидше та ефективніше засвоюють інформацію, подану у вигляді образів, ніж у текстовій формі. Це пов’язано з тим, що зоровий канал сприйняття є одним із найефективніших у процесі пізнання [6, с. 88].

У науковій літературі візуалізація трактується як спосіб перетворення абстрактних понять у конкретні образи, що дозволяє зробити навчальний матеріал більш доступним для розуміння. Вона виступає як засіб поєднання логічного та образного мислення, що є особливо важливим у процесі формування художнього сприйняття учнів.

Залежно від способу подання інформації та використаних засобів, виділяють такі основні види візуалізації:

ілюстративна візуалізація, що включає малюнки, картини, фотографії та інші статичні зображення;
– **графічна візуалізація**, представлена схемами, таблицями, діаграмами, композиційними побудовами;
– **мультимедійна візуалізація**, яка поєднує зображення, звук та відео;
– **цифрова візуалізація**, що передбачає використання комп’ютерних технологій для створення візуального контенту;
– **анімаційна візуалізація**, яка базується на створенні рухомих зображень.

Кожен із зазначених видів має свої педагогічні можливості та впливає на різні аспекти сприйняття. Так, ілюстративна візуалізація сприяє розвитку

спостережливості та здатності до аналізу форми і кольору, графічна — формує логічне мислення та вміння структурувати інформацію, тоді як мультимедійна та анімаційна — активізують емоційне сприйняття та уяву.

Особливістю візуалізації є її здатність впливати одночасно на кілька психічних процесів: увагу, пам’ять, мислення та уяву. Це забезпечує більш глибоке засвоєння навчального матеріалу та сприяє формуванню цілісного уявлення про об’єкт вивчення.

З педагогічної точки зору візуалізація виконує низку важливих функцій:

інформаційну, що забезпечує передачу знань;
– **наочну**, яка полегшує розуміння матеріалу;
– **мотиваційну**, що підвищує інтерес до навчання;
– **розвивальну**, спрямовану на формування мислення та уяви;
– **комунікативну**, що забезпечує передачу змісту через образи.

Ефективність використання візуалізації значною мірою залежить від правильного підбору засобів та методів її застосування. Важливо враховувати вікові особливості учнів, рівень їхньої підготовки та специфіку навчального матеріалу.

Сучасні цифрові технології значно розширюють можливості візуалізації, дозволяючи створювати інтерактивні та динамічні образи. Це відкриває нові перспективи для організації навчального процесу та підвищення його ефективності.

Особливе місце серед засобів візуалізації займає анімація, яка поєднує в собі образність, динаміку та емоційність. Вона дозволяє не лише демонструвати об’єкти, а й показувати їх у розвитку, що є важливим для розуміння складних процесів та явищ.

Таким чином, візуалізація образів є важливим педагогічним інструментом, що забезпечує ефективне засвоєння навчального матеріалу та сприяє розвитку художнього сприйняття учнів. Її використання у навчальному процесі створює

умови для формування творчого мислення та підвищення загального рівня естетичної культури особистості.

2.2 Анімація як засіб формування художнього сприйняття учнів

Анімація у сучасному освітньому процесі виступає одним із найбільш ефективних засобів візуалізації, що забезпечує поєднання образності, динаміки та емоційного впливу на учнів. Вона являє собою процес створення рухомих зображень, який дозволяє відтворювати зміну станів об’єктів у часі, що значно розширює можливості подання навчальної інформації [15, с. 134].

У педагогічному контексті анімація розглядається не лише як технічний інструмент, а як засіб розвитку художнього сприйняття, що сприяє формуванню уяви, емоційної чутливості та здатності до інтерпретації образів. Завдяки поєднанню різних видів мистецтва — образотворчого, музичного, літературного та кінематографічного — анімація здійснює комплексний вплив на особистість учня.

Однією з ключових переваг анімації є її динамічний характер. На відміну від статичних зображень, вона дозволяє демонструвати розвиток подій, зміну форм, рух та взаємодію об’єктів. Це сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу та формуванню цілісного уявлення про зображувані явища.

З психолого-педагогічної точки зору, анімація активізує кілька каналів сприйняття інформації одночасно — зоровий, слуховий та емоційний. Така багатоканальність сприяє підвищенню ефективності засвоєння знань та розвитку когнітивних процесів [7, с. 91].

У процесі навчання анімація виконує низку важливих функцій:

наочну, що забезпечує візуалізацію навчального матеріалу;
– **пояснювальну**, яка полегшує розуміння складних понять та процесів;
– **мотиваційну**, що підвищує інтерес учнів до навчання;
– **розвивальну**, спрямовану на формування мислення, уяви та творчих здібностей;
– **комунікативну**, яка забезпечує передачу змісту через образи та сюжет.

Особливого значення анімація набуває у процесі формування художнього сприйняття, оскільки вона дозволяє не лише спостерігати образи, а й переживати їх у динаміці. Рух, зміна кольору, трансформація форм сприяють глибшому емоційному залученню учнів, що є важливою умовою ефективного сприйняття мистецтва.

Крім того, анімація створює умови для візуалізації абстрактних понять, які складно пояснити за допомогою традиційних засобів навчання. Вона дозволяє наочно продемонструвати процеси, що відбуваються у часі та просторі, що значно полегшує їх розуміння.

У сучасній педагогічній практиці використовуються різні види анімації, зокрема:

класична (покадрова) анімація;
– 2D-анімація;
– 3D-анімація;
– моушн-дизайн;
– стоп-моушн анімація.

Кожен із цих видів має свої особливості та може використовуватися залежно від навчальних цілей і технічних можливостей.

Важливою перевагою анімації є її універсальність. Вона може застосовуватися у різних навчальних дисциплінах та на різних етапах уроку: для пояснення нового матеріалу, закріплення знань, узагальнення та контролю.

Особливо ефективним є використання анімації у поєднанні з активною діяльністю учнів. Створення власних анімаційних проєктів сприяє розвитку творчого мислення, формує навички самостійної роботи та дозволяє учням виступати у ролі творців, а не лише споживачів інформації.

У цьому контексті анімація виступає не лише як засіб навчання, а як інструмент педагогічного впливу, що сприяє формуванню ключових компетентностей, зокрема:
– креативності;

– візуальної грамотності;
– здатності до самовираження;
– навичок роботи з інформаційними технологіями.

Таким чином, анімація є ефективним засобом розвитку художнього сприйняття учнів, оскільки поєднує в собі наочність, динаміку та емоційний вплив. Її використання у навчальному процесі сприяє підвищенню якості освіти та формуванню творчої особистості.

Особливої актуальності набуває застосування анімації у контексті вивчення історичного та культурного матеріалу, що дозволяє зробити його більш доступним, цікавим та зрозумілим для учнів. Саме такий підхід було реалізовано у практичній частині даного дослідження, де анімація використовується як засіб візуалізації історичної інформації та формування художнього сприйняття.

2.3 Використання анімації у розвитку творчого мислення учнів

Творче мислення є однією з ключових складових розвитку особистості та важливим компонентом художнього сприйняття. Воно проявляється у здатності до створення нових образів, генерації оригінальних ідей, нестандартного вирішення завдань та самовираження. У сучасній педагогіці розвиток творчого мислення розглядається як пріоритетне завдання освіти, що спрямоване на формування креативної та активної особистості [7, с. 142].

У цьому контексті анімація виступає ефективним засобом розвитку творчого мислення учнів, оскільки поєднує у собі художню, технічну та пізнавальну діяльність. Вона створює умови для активного залучення учнів до процесу створення візуальних образів, що сприяє розвитку їхньої уяви, фантазії та креативності.

Процес створення анімації є багатоступеневим і включає низку взаємопов’язаних етапів:

формування ідеї та задуму;
– розробка сценарію;

– створення персонажів і середовища;
– побудова композиції кадру;
– анімація руху;
– монтаж та озвучення.

Кожен із цих етапів передбачає використання різних видів мислення, зокрема образного, логічного та асоціативного. Наприклад, на етапі створення ідеї активізується уява та здатність до фантазування, тоді як у процесі монтажу — аналітичне мислення та вміння структурувати інформацію.

Особливо важливим є те, що анімація дозволяє учням візуалізувати власні думки та ідеї, що сприяє розвитку здатності до самовираження. Учні отримують можливість не лише відтворювати готові образи, а й створювати власні, що є важливим чинником формування творчої особистості.

У процесі створення анімаційних проєктів формуються такі якості:

креативність та оригінальність мислення;
– самостійність у прийнятті рішень;
– здатність до планування та організації діяльності;
– навички аналізу та оцінювання результатів;
– вміння працювати з сучасними цифровими технологіями.

Крім того, анімація сприяє розвитку емоційного інтелекту, оскільки учні працюють з образами, що передають певні емоції, настрій та ідеї. Це дозволяє краще розуміти художній зміст та формує здатність до емпатії.

З педагогічної точки зору важливим є використання анімації як засобу організації творчої діяльності учнів. Це може здійснюватися через виконання індивідуальних або групових проєктів, що сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді.

Ефективність використання анімації у розвитку творчого мислення залежить від ряду умов:

створення сприятливого творчого середовища;
– використання сучасних технічних засобів;

– надання учням свободи у виборі ідей та способів їх реалізації;
– підтримка ініціативи та самостійності;
– поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю.

Особливої уваги заслуговує інтеграція анімації у навчальний процес як засобу міждисциплінарного навчання. Вона дозволяє поєднувати знання з різних галузей, зокрема мистецтва, історії, інформатики, що сприяє формуванню цілісного світогляду учнів.

Важливо також зазначити, що створення анімації сприяє формуванню візуальної культури, яка є невід'ємною складовою сучасної освіти. Учні вчаться аналізувати візуальну інформацію, розуміти її зміст та створювати власні візуальні повідомлення.

Таким чином, анімація виступає ефективним засобом розвитку творчого мислення учнів, оскільки забезпечує їх активну участь у процесі створення образів, сприяє розвитку уяви та формує навички самовираження.

З огляду на це, використання анімації у навчальному процесі є доцільним та перспективним напрямом педагогічної діяльності. Саме тому у практичній частині даного дослідження особливу увагу приділено створенню анімаційного проєкту, який спрямований на розвиток художнього сприйняття учнів через візуалізацію образів.

РОЗДІЛ 3 Практична частина

3.1 Організація та методика створення анімаційного проєкту

Практична частина дипломного дослідження спрямована на реалізацію теоретичних положень щодо розвитку художнього сприйняття засобами візуалізації через створення авторського анімаційного проєкту «анімація як інструмент».

Метою даного етапу роботи стало створення анімаційного продукту навчально-пізнавального характеру, який демонструє можливості візуалізації образів у процесі подання інформації, зокрема історичного матеріалу, та розкриває потенціал анімації як засобу формування художнього сприйняття.

У процесі роботи було застосовано комплексний підхід, що поєднує художні, технічні та композиційні принципи створення анімації. Основою проєкту стало поєднання різних візуальних стилів та технік з метою досягнення максимальної виразності образів та ефективності подання матеріалу.

Анімаційний проєкт було реалізовано з використанням сучасних цифрових інструментів, зокрема графічних програм Krita, Procreate та Toon Boom. Застосування зазначених програмних засобів дозволило забезпечити гнучкість у роботі з графікою, а також реалізувати різні підходи до створення анімації.

Процес створення анімаційного проєкту складався з кількох послідовних етапів:

1.Концептуальний етап.

На цьому етапі було сформовано загальну ідею проєкту, визначено його змістове наповнення та стилістичну спрямованість. Основою стало поєднання інформаційного матеріалу з візуальними образами, що дозволяє зробити подання інформації більш доступним і наочним.

2. Рзробка сценарію.

Було створено структуру анімації, що включає логічну послідовність подій, розподіл інформаційних блоків та визначення ключових акцентів. Особлива увага приділялася чіткості та лаконічності подання матеріалу.

3. Візуальна розробка. На цьому етапі здійснювалося створення графічних елементів, зокрема персонажів, фонових зображень та окремих візуальних деталей. Було використано різні підходи до стилізації, що дозволило поєднати покадрову 2D-анімацію з елементами векторної графіки.

4. Анімаційний етап. Реалізація руху здійснювалася із застосуванням покадрової техніки, що забезпечує плавність і виpвзність анімації. Використанння різних стилів дозволило досягти динамічності зображення та урізноманітнити візуальний ряд.

5. Монтаж і фіналізація. На завершальному етапі було здійснено об’єднання всіх елементів у єдину композицію. Особлива увага приділялася ритму, послідовності кадрів та загальній цілісності проєкту.

У процесі створення анімації важливими були такі художні аспекти:
– композиційна побудова кадру;
– кольорова гармонія;
– стилістична узгодженість;
– виразність руху;
– цілісність візуального ряду.

Поєднання покадрової 2D-анімації з елементами векторної графіки дозволило досягти балансу між деталізацією та узагальненням образів, що є важливим для ефективного сприйняття інформації.

Таким чином, організація процесу створення анімаційного проєкту базувалася на поетапному поєднанні художніх та технічних рішень, що забезпечило створення цілісного візуального продукту. Реалізований підхід демонструє можливості анімації як сучасного засобу візуалізації та підтверджує її ефективність у контексті розвитку художнього сприйняття.

3.2 Розробка та характеристика анімаційного проєкту «анімація як інструмент»

У межах практичної частини дипломного дослідження було розроблено авторський анімаційний проєкт «Анімація як інструмент», основною метою якого стало поєднання історичного матеріалу, педагогічної тематики та сучасних засобів візуалізації інформації. Проєкт спрямований на демонстрацію можливостей анімації як ефективного педагогічного інструменту, що сприяє розвитку художнього сприйняття, творчого мислення та зацікавленості учнів навчальним процесом.

Основою сюжету анімаційної роботи стало висвітлення розвитку педагогіки та поступової інтеграції сучасних цифрових технологій у систему освіти. Структурно анімація складається з кількох логічно пов’язаних частин, що формують цілісне візуальне оповідання.

У вступній частині подається коротка інформація про розвиток педагогіки та зміну освітніх підходів у різні історичні періоди. Цей фрагмент створює загальний контекст анімаційної роботи та підводить глядача до основної тематики проєкту.

Наступна частина присвячена історії заснування Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка як одного з важливих осередків педагогічної освіти та культурного розвитку. Через використання стилізованих історичних образів, архітектурних елементів та атмосферної кольорової гами в анімації відтворюється історичний характер подій та підкреслюється значення університету у розвитку освітнього середовища.

Основна частина проєкту триває близько чотирьох хвилин і присвячена інтеграції анімації у сучасний навчальний процес. У цій частині розкриваються переваги використання анімації в освіті, її роль у візуалізації складної інформації та вплив на художнє сприйняття учнів. Особлива увага приділяється тому, що анімація дозволяє зробити навчальний матеріал більш доступним, динамічним та емоційно виразним, що позитивно впливає на рівень зацікавленості та ефективність засвоєння інформації.

Важливим елементом проєкту стало художнє та кольорове рішення анімації. Робота виконана переважно в охрових, теплих приглушених відтінках, що було обрано для створення історичної атмосфери та емоційної цілісності візуального ряду. Використання охрової кольорової гами асоціюється зі старими документами, архівними фотографіями та історичними матеріалами, завдяки чому глядач краще занурюється у контекст подій.

Крім естетичного значення, таке кольорове рішення має і психологічне обґрунтування. Теплі природні відтінки створюють більш м’яке та комфортне сприйняття інформації, знижують візуальне перевантаження та дозволяють акцентувати увагу на змісті анімації й художніх образах. Завдяки цьому вдається досягти гармонійного поєднання інформаційної та емоційної складових проєкту.

У процесі створення анімації було використано програми Krita, Procreate та Toon Boom. Krita застосовувалася для покадрової анімації та деталізованого промальовування руху. Procreate використовувалася для створення ескізів, концептів та окремих графічних елементів, тоді як Toon Boom став основним інструментом для монтажу, анімації сцен та фінальної композиції.

У процесі роботи виникали певні технічні труднощі. Однією з головних проблем стала велика кількість кадрів при створенні покадрової анімації, що значно ускладнювало процес редагування та вимагало значних часових витрат. Під час роботи у Krita спостерігалося уповільнення програми через високе навантаження при роботі з багатошаровими сценами та великою кількістю кадрів.

У програмі Procreate складність полягала у частковій обмеженості анімаційних функцій та необхідності додаткового експорту окремих елементів для подальшої роботи в інших програмах. Робота у Toon Boom також вимагала високого рівня технічної підготовки через складність синхронізації руху, налаштування таймінгу та поєднання різних стилістичних елементів у межах єдиного проєкту.

Окремою проблемою стало забезпечення стилістичної цілісності анімації. Поєднання покадрової 2D-анімації, цифрової ілюстрації та графічної стилізації

вимагало постійного коригування кольорової гами, композиції та ритму руху для збереження єдиної художньої атмосфери.

Попри зазначені труднощі, використання сучасних цифрових технологій дозволило створити цілісний анімаційний продукт, що поєднує художню виразність, історичну атмосферу та навчально-пізнавальний зміст. Проєкт «Анімація як інструмент» демонструє можливості використання анімації як сучасного засобу візуалізації та підтверджує її ефективність у контексті розвитку художнього сприйняття учнів.

3.3 Аналіз результатів створення анімаційного проєкту

У результаті виконання практичної частини дипломного дослідження було створено авторський анімаційний проєкт «Анімація як інструмент», який дозволив реалізувати теоретичні положення щодо використання анімації та візуалізації образів як засобу розвитку художнього сприйняття учнів. Проєкт поєднав історичний матеріал, педагогічну тематику та сучасні цифрові технології, що дало можливість створити цілісний візуальний продукт навчально-пізнавального характеру.

Аналіз результатів здійснювався на основі оцінки художнього оформлення анімації, композиційної побудови, кольорового рішення, технічної реалізації та загальної цілісності проєкту. Основна увага приділялася відповідності створеної анімації поставленій меті та визначеним завданням дослідження.

У процесі роботи було встановлено, що використання анімації як засобу візуалізації дозволяє ефективно поєднувати інформаційний зміст із художньою формою. Завдяки поєднанню текстової інформації, руху, композиції та кольору навчальний матеріал подається більш структуровано та доступно для сприйняття. Це сприяє формуванню цілісного візуального образу та підвищує рівень зацікавленості глядача.

Особливого значення у проєкті набуло кольорове рішення анімації. Використання охрових, теплих приглушених відтінків дозволило створити атмосферу історичності та візуально підкреслити зв’язок із темою розвитку

педагогіки та історії університету. Така кольорова гама викликає асоціації зі старими архівними матеріалами, документами та історичними ілюстраціями, що посилює емоційне сприйняття та сприяє глибшому зануренню у зміст роботи.

Крім естетичної функції, використання охрової палітри мало також психологічне обґрунтування. Теплі природні кольори забезпечують більш м'яке сприйняття інформації, не перевантажують візуальний ряд та дозволяють акцентувати увагу на ключових змістових елементах анімації. Завдяки цьому вдалося досягти гармонійного поєднання художньої атмосфери та інформаційного наповнення.

Структура анімаційного проєкту також позитивно вплинула на сприйняття матеріалу. Послідовне розкриття теми — від короткого вступу про розвиток педагогіки до історії заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та подальшого висвітлення інтеграції анімації у сучасний навчальний процес — дозволило створити логічне та зрозуміле візуальне оповідання.

Основна частина анімації, присвячена інтеграції анімації у навчальний процес, продемонструвала, що використання візуалізації у викладанні значно підвищує рівень зацікавленості учнів, полегшує сприйняття складної інформації та сприяє розвитку творчого мислення. У роботі було показано, що анімація є не лише художнім засобом, а й ефективним педагогічним інструментом.

У процесі аналізу було визначено, що найбільш ефективними засобами візуальної виразності стали:
– рух, який забезпечує динамічність та привертає увагу;
– колір, що формує емоційне сприйняття;
– композиція кадру, яка структурує візуальну інформацію;
– ритм анімації, що визначає темп подання матеріалу;
– стилізація, яка створює цілісність художньої атмосфери.

Поєднання зазначених елементів дозволило створити візуально гармонійний та зрозумілий анімаційний продукт.

У процесі створення проєкту було використано програми Krita, Procreate та Toon Boom, кожна з яких виконувала окремі функції у роботі над анімацією. Використання декількох програмних засобів дозволило оптимізувати окремі етапи створення анімації та забезпечити більш високий рівень деталізації й якості візуального ряду.

Водночас під час роботи виникала низка технічних труднощів. Однією з основних проблем стала значна трудомісткість покадрової 2D-анімації, яка вимагала великої кількості часу на промальовування руху та корекцію окремих сцен. Робота у Krita ускладнювалася через високе навантаження на програму під час роботи з великою кількістю шарів та кадрів, що призводило до уповільнення робочого процесу.

Певні труднощі виникали і під час роботи у Procreate, оскільки програма має обмежені можливості для повноцінної анімації та вимагала додаткового експорту елементів для подальшого монтажу в інших програмах. Це ускладнювало процес синхронізації окремих сцен та потребувало додаткового часу на адаптацію файлів.

Найбільш технічно складним етапом стала робота у Toon Boom, де здійснювалися монтаж, синхронізація руху та фінальна композиція анімації. Основними труднощами були налаштування таймінгу, поєднання різних стилістичних елементів, корекція руху та забезпечення плавності переходів між сценами. Крім того, значної уваги потребувало узгодження різних форматів графіки та підтримання стилістичної цілісності проєкту.

Аналіз виконаної роботи показав, що поєднання покадрової анімації, цифрової ілюстрації та графічної стилізації дозволяє зробити навчальний матеріал більш виразним, динамічним та доступним для сприйняття. Візуальні образи у проєкті виступають не лише як доповнення до інформації, а як самостійний засіб її передачі.

Незважаючи на технічні та часові труднощі, отриманий результат підтвердив ефективність використання анімації як засобу візуалізації та розвитку художнього сприйняття. Створений анімаційний проєкт «Анімація як

інструмент» демонструє можливості сучасних цифрових технологій у сфері мистецької та педагогічної діяльності, а також підтверджує доцільність інтеграції анімації у сучасний навчальний процес.

Отже, результати практичної роботи свідчать про те, що анімація є ефективним інструментом подання навчальної інформації, розвитку творчого мислення та формування художнього сприйняття учнів. Використання анімації у педагогічній діяльності відкриває перспективи для подальшого розвитку сучасних методів візуалізації та інтеграції цифрового мистецтва в освітнє середовище.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання дипломної роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти використання анімації як засобу розвитку художнього сприйняття учнів. Проведений аналіз наукової та психолого-педагогічної літератури дозволив визначити сутність художнього сприйняття, його структуру та особливості формування в умовах сучасного освітнього середовища.

У ході дослідження встановлено, що художнє сприйняття є складним багаторівневим процесом, який поєднує емоційні, сенсорні, інтелектуальні та творчі компоненти. Воно формується у процесі навчання та безпосередньо залежить від організації освітнього середовища, використаних методів навчання та засобів подання інформації. Важливу роль у розвитку художнього сприйняття відіграють емоційна чутливість, уява, асоціативне мислення та здатність до інтерпретації художніх образів.

Було визначено, що ефективний розвиток художнього сприйняття потребує використання сучасних засобів візуалізації, які забезпечують наочність, доступність та емоційну виразність навчального матеріалу. Візуалізація сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, полегшує засвоєння інформації та формує здатність до образного мислення.

Особливу увагу в роботі приділено анімації як одному з найбільш ефективних засобів візуалізації. У процесі дослідження встановлено, що анімація поєднує у собі рух, образ, композицію, колір та звук, що забезпечує комплексний вплив на сприйняття учнів. Її використання у навчальному процесі дозволяє зробити подання інформації більш динамічним, зрозумілим та емоційно насиченим.

У роботі також досліджено вплив анімації на розвиток творчого мислення учнів. Встановлено, що створення анімаційних проєктів сприяє розвитку креативності, уяви, самостійності, здатності до аналізу та самовираження. Крім того, робота з анімацією формує навички використання сучасних цифрових технологій та сприяє розвитку візуальної культури особистості.

Практична частина дипломної роботи полягала у створенні авторського анімаційного проєкту «коли малюнок оживає», який реалізовано з використанням програм Krita, Procreate та Toon Boom. У процесі створення проєкту було поєднано покадрову 2D-анімацію, цифрову ілюстрацію та елементи векторної графіки, що дозволило досягти виразності та цілісності візуального ряду.

У ході практичної роботи було підтверджено, що анімація є ефективним засобом візуалізації навчального матеріалу та сприяє кращому сприйняттю інформації. Використання руху, кольору, композиції та ритму дозволило створити динамічний і зрозумілий візуальний продукт, який поєднує художню форму з інформаційним змістом.

Під час виконання проєкту було виявлено певні труднощі, зокрема значні часові витрати на створення покадрової анімації, необхідність поєднання різних стилістичних рішень та потребу у високому рівні технічної підготовки. Водночас отримані результати підтвердили доцільність використання анімації у навчальному процесі та її ефективність у контексті розвитку художнього сприйняття учнів.

Отже, поставлену мету дослідження досягнуто, а визначені завдання виконано. Результати дипломної роботи підтверджують, що анімація є перспективним засобом розвитку художнього сприйняття, творчого мислення та візуальної культури учнів. Використання сучасних цифрових технологій у поєднанні з художніми засобами відкриває нові можливості для організації освітнього процесу та формування творчої особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Естетичне виховання особистості : навч. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2018. 256 с.
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. Київ : Либідь, 2017. 280 с.
3. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти : монографія. Київ : Академія педагогічних наук України, 2019. 312 с.
4. Борев Ю. Б. Естетика : підручник. Київ : Вища школа, 2016. 511 с.
5. Виготський Л. С. Психологія мистецтва. Харків : Фоліо, 2018. 416 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 2011. 376 с.
7. Давидов В. В. Теорія розвивального навчання. Київ : Освіта, 2015. 320 с.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. Київ : Академвидав, 2020. 352 с.
9. Жалдак М. І. Інформаційні технології в освіті : навч. посіб. Київ : Педагогічна преса, 2017. 272 с.
10. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості. Київ : Мистецтво, 2014. 280 с.
11. Кондратова Л. Г. Методика викладання мистецтва у школі : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. 224 с.
12. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: сучасні виклики : монографія. Київ : Грамота, 2021. 368 с.
13. Лернер І. Я. Розвиток творчого мислення школярів. Київ : Радянська школа, 2013. 198 с.
14. Масол Л. М. Художня культура та розвиток особистості : навч. посіб. Київ : Освіта, 2018. 240 с.
15. Морзе Н. В. Сучасні інформаційні технології у навчанні : навч. посіб. Київ : Видавнича група BHV, 2020. 384 с.
16. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2015. 274 с.
17. Пометун О. І. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2018. 192 с.
18. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навч. посіб. Київ : Інтерпроф, 2017. 360 с.
19. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : Міленіум, 2016. 344 с.
20. Теплов Б. М. Психологія художніх здібностей. Київ : Мистецтво, 2012. 296 с.
21. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Київ : Радянська школа, 2010. 480 с.

22. Фурман А. В. Психологія творчості : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 312 с.
23. Arnheim R. Art and Visual Perception. Berkeley : University of California Press, 2004. 520 p.
24. Mayer R. Multimedia Learning. New York : Cambridge University Press, 2021. 336 p.
25. Wells P. Understanding Animation. London : Routledge, 2013. 248 p.